

DANICA.

CERKVEN ČASOPIS ZA SLOVENSKE POKRAJINE.

Mučenka.

Je bila mlada kot rastlinje maja,
Ko se cvetlični venčki mi odpró;
In ljubeznjiva kot krilatec rāja,
S peruti zlatimi ko gre v nebó.

„Ti braniš se!“ — hropi trinog srditi,
„Bogovom našim dar zažgati v čas;
Premisli se, sicer te dam mučiti,
Vsmrtiti polno imam te oblast.“

„Glej ogenj tu; tam jeklo glej bliščeče,
V omrežju lev na té — svoj plen — preži.
Ne vidiš, plemenitnica, li sreče,
Na desno, levo, svet za té gori?“

„Dá, plemenitnica, . . . ki se ne vmiče,
Ki srčno bom sprejela smrtni boj:
Za Krista, ki nevesto k sebi kliče,
Za Krista smrt — saj on je vzornik moj.“

Da lepa sem — izjavljaš — srečo nudiš,
A duša mi le k Jezusu želi;
On ženin moj je, ti zastonj se trudiš,
Posvetne sreče zdavna mar mi ni.“

„Vsmrtite jo!“ ukaz — a rablja gine
Nedolžno bitje, vmakne se prebled;
Kot jagnje tje pred devo lev počine
In v svitu rajskem sije njen pogled:

„Le vzemi, trinog! mi življenje časno,
Očetne vere mi ne boš končal;
Saj smrt odpre mi skoraj stanje krasno,
Kjer zmage venec Jezus bo mi dal.“

Radoslav Silvester.

V. t. j. tiha nedelja v postu ali v štiridesetnici.

Moj Bog, moj Bog! zakaj
si me zapustil?

(Mat. 27.)

Na križ je obsojen naš Odrešenik. Peljejo ga na kraj, kjer naj se križa; po hebrejsko imenovan Golgota, po latinsko Kalvarija, t. j. mesto mrtvaških glav. — Vsak obsojenec je moral križ, na katerem mu je bilo umreti, sam nesti na morišče. Tako je nesel tudi Jezus križ sam. Nesel ga skozi mesto Jeruzalem. A križeva teža in toliko dosedanjega trpenja je premagalo Kristovo človeško naravo: zato je padel pod križem. Iz tega vzroka so vojaki primorali moža iz afriške pokrajine Cirene, Simona po imenu, naj pomaga Jezusu nesti križ. Vojaki so sicer ob času prvih rimskih cesarjev izvrševali smrtno kazen; a križa nesti niso hoteli pomagati.

Divja množica je pripeljala Jezusa na Kalvarijo. Sedaj se je začelo križanje. Da so olajševali strašno trpenje tem, ki so križani bili, dajali so jim piti vina, zmešana zmiro in žolčem. Krist ga je pokusil; a ne pil — ker polno zavestjo je hotel trpeti za nas. Križ je bil vstavljen. Nato so

Krista slekli; potegnili ga z vrvmi na križ ter ga posadili na kolček, ki je molel prav iz križeve sredine. Raztegnili so mu roki ter ju zvezali. Potem so prebili dolga žreblja skozi njegovi presveti roki; z dvema takih žrebljev so prebili tudi njegovi presveti nogi. Tako je visel nekaj črevljev nad zemljo — med nebom in zemljo — Stvarnik nebes in zemlje: Bog-človek Jezus Krist — oblačil oropan, na križ pribit.

Sveti Oče nebeški, v kakem stanu je tvoj Edinorojeni!

Dragi! Premisliti hočemo danes: Trpenje Krista, visečega na križu; Jezusovo mater in Ivana, ki stojita pod križem in kako je Jezusa v trpenju zapustil celo nebeški Oče.

Trpečega Boga-človeka pa tega hočemo prositi, naj bi njegovo trpenje ne bilo izgubljeno nad nami.

*

Kaj trpi Kristova človeška narava na križu?

Križanje je neizrečeno sramotno vsmrčenje, polno najbridkejših bolečin. Mislite si sramežljivega človeka, na križ obešenega, brez obleke. Žreblji prebiti roki in nogi tam, kjer se steka največ žil ter najbolj boli. Ob najstrašnejših bolečinah si pomagati celo nič ni v stanu: saj — če se le gane — postanejo rane še večje od prej. Misli si, dragi, kako se prisad poprijema prebdenih rok in nog; kako kri sili proti prsim in v glavo; kako prihaja sedaj mraz, sedaj vročina in ga ni trenutka, da bi odleglo. Obrniti se križanemu ni mogoče na drugo stran, kakor se obrne lahko vsak drugi bolnik ter si polajša s tem vsaj nekoliko bolečine. Nepopisljivih bolesti je križanega v stanu rešiti le smrt — a smrti pa redoma tako dolgo noče biti: ker je popolnoma zdravo križanega osrčje.

Stari pisalci, ki so bili priče križanju, pravijo o tej smrtni kazni: Gnusobna je že ta misel, da bi se križal prost državljan rimskega cesarstva. Studom se obračajo od te zaničevane kazni in terjajo, naj se med prostim ljudstvom niti ne imenuje ne beseda križ.

Vprašaš me, dragi, kaj pa množica dela, ki stoji krog križa tistega, ki je umiral tudi za-njo? To ti moram odgovoriti, da je neusmiljena tista množica in Bog in človek, ki je odrešil ne le tebe, nego tudi njo, jej je — groza me je izreči — v zasramovanje.

Vtopi se mi duša za nekoliko časa v ta strašni prizor. Veliko milijonov krščanskih src je že ginil na križu Krist in umevati so izkušali s križanim vred vse njegovo trpenje in vso njega ljubezen za-se in za nas. — Izkušaj spoznati to ljubezen in vsaj nekoliko z njim vred čuti tudi ti. — Glej, sv. cerkev žaluje, kadar se spominja Kristovega trpenja; razumevaj sveto cerkev tudi ti ter z njo žaluj, moja duša.

Pod Jezusovim križem stoji med drugimi ženami tudi njegova mati.

Ta trenutek se je izpolnilo, kar je govoril kedaj starček Simeon materi Mariji, rekoč: „In tvojo lastno dušo presune meč.“ (Luk. 2, 35.) V resnici strašno bridki meč! — Misli si, dragi, mater pod križem svojega sinu; misli si globokočutečo mater pod križem Edinorojenega, ki ga ljubi neizmerno; mater Mesijevo si misli — tisto nad vse srečno, njo blagoslovljeno med ženami, si misli pod križem božjega Sinu — in vprašati se boš moral: Kako je Marija premagati v stanu vse neizmerne bolesti in kako je v stanu priti pod križ? — In neupognjena stoji Marija pod križem. Od kod, vprašaš, ta Marijina junaška moč? Ne čudi se Mariji! Ona ni zaman potomka kraljeve Davidove hiše: tudi njena duša je navdana visocih, kraljevih misli. — Ona, ki je vredna bila postati mati božjega Sinu, je bila pač tudi prva zmožna razumeti, kako Jezus mora v smrt, če hoče, da je rešen človeški rod. Ona, ki se sama imenuje deklo Gospodovo, je bila kedaj pripravljena, da postane Izveščarju mati; a je danes tudi pripravljena — če je božji sklep tak — spremiti ga v grenko smrt.

Le še ena skrb preostaja Jezusu za na zemlji — skrb namreč za svojo mater. Veselje vdovi Mariji in njena podpora je Sin in ta umira na križu. Kedo bo sedaj njej mesto Sinu? — Glej, že je odbran tudi

sin. Ljubljenec Gospodov je, Ivan apostol, ki stoji poleg Marije pod križem. „Ko je tedaj Jezus videl mater in učenca, katerega je ljubil, zraven stati, rekel je svoji materi: Žena, glej tvoj sin!“ (Ivan 19, 26.) Potem je rekel učencu: „Glej, tvoja mati!“ (Ivan 19, 27.) Mater je torej izročil; s križa doli jo je izročil Jezus apostolu ljubezni Ivanu. Mili mu Ivan naj bo od slej njegov namestnik: sin naj bo Mariji in Marija mu bodi mati. — Kaka odlika, kaj ne, dragi, za učenca Ivana, da je vreden spoznan tu na zemlji namestovati največega Sinu. Ona, milosti polna in blagoslovljena med ženami — mati in Ivan — sin. — Apostol Ivan je vreden ljubiti jo od slej kakor njen nebeški Sin in skrbeti za Jezusovo mater kakor sin. — A, dragi, ne le apostol Ivan je Marijin sin — Marija želi mati biti tudi vseh nas, ako le mi hočemo postati njeni otroci. Zato zaupanjem vsi mi do Marije in prosimo jo govoreč: Marija, bodi naša mati; mi vsi bi bili radi tvoje hčere in tvoji sinovi.

Za mater Marijo je sedaj poskrbljeno. Kar ga veže na svet, to je vredil božji Sin — prav kakor vsak vas vrediti želi vso svojo posvetnost, preden položi vtrujeno glavo na smrtno blazino. — Jezusove bolečine so se množile in namnožile tako, da so postale neizmerne. Nobena človeška duša si teh bolečin tudi od daleč ne — predočevati ni v stanu; še manj, da bi je mogla občutiti. In Jezus je molčal. — Toda ena beseda, ki jo je izgovoril, nam kaže največjo revo, ki se more polastiti umirajočega zemljana. Bila je odmév one zapuščenosti, ko je nebeški Oče svojemu Edinorojenemu odtegnil vsako tolažbo. — V tej največji vseh rév Jezus zaupije z velikim glasom: „Eli, Eli! lama sabaktáni — Moj Bog, moj Bog! zakaj si me zapustil?“ (Mat. 27, 46.) — Največe trpenje, dragi, ni, kadar se zvija človeško telo ob strašnih mukah — saj med takim trpenjem Bog dušo lahko navdihne nebeško tolažbo; da — celo rajskim veseljem. Človek se čuti ob tem — če tudi še tak trpin — s cela radostnega srca. Izpovedniki in zdravniki, seosebno oni iz bolnišnic, bi vam vedeli navesti marsikak tak presenetljiv izgled.

Tudi jaz sem za eden takih prizorov hvalen svojemu Bogu. — A največe zemljano trpenje je, če ga Bog tako izkuša, da mu odvzame vsako notranjo tolažbo: da ga — po naše govorno — Bog zapusti. In glejte, dragi, Krista — ki nam je revnim zemljanom hotel postati v vsem enak — je njegov nebeški Oče tudi sklenil zapustiti svojo tolažbo. — „Zakaj si me zapustil?“ — te besede so silen klic našega umirajočega Izveličarja, razodevajoč skozi vsa stoletja krščanske zgodovine nam s cela nerazumljivo težo Kristovega trpenja za nas.

* * *

Usmiljeni Oče v nebesih! Ne zapusti me svojo tolažbo v trpenju. Takrat seosebno me ne zapusti, kadar se približa moja smrtna ura. — Ko bi bilo pa v zadoščenje mojim grehom potrebno to, da me zapustiš — oj! okrajšaj vsaj tiste strašne trenutke in daj, da me bodri takrat spominj na tvojega Sina, Jezusá Krista, ki je umirajoč trpel tudi to neznansko in največe vseh rév zato, da bi enak postal — kakor v vsem — tudi v tem nam ljudem — svojim bratom in sestram. Amen.

Blaženi v Združenih državah.

Španska Amerika se ponaša s svojimi svetniki in blaženimi. Rojena Američanka je n. pr. Roza iz Lime.

Sedaj dojde ta čast tudi združenim državam. Vrší se namreč pravda za to, da bode častitljivi Ivan Neuman, liguorijanec, prištet blaženim. Rojen je bil leta 1811., umrl leta 1860. kakor škof v Filadelfiji.

Dalje se gre še za 5 drugih oseb. Namreč za prvega škofa v Marketu, kranjskega rojaka Friderika Baraga. (Roj. 29. junija 1797. v graščini Malovas v dobrniški župi, na Dolenskem; v mašnika posvečen 21. septembra 1821; šel v Ameriko 29. oktobra 1830. na večer iz Ljubljane proti Dunaju in odtod do New-Jorka, kamor je došel 31. decembra po 30dnevni vožnji na morju; za škofa posvečen 1. novembra 1853 v Cincinnati; umrl nedeljo Jezusovega imena 1. 1868. v Marketu.)

Potem za redemptorista očeta See los: za sestro Marijo od Vnebovzetja (New-Orleans); izpreobrnjenko mater Seton, ustanoviteljico sestra od ljubezni v Ameriki in za Madame Duchesne, redovnico od najsvetejšega Srca in prvo prednico te kongregacije v Združenih državah.

Sčasom pride tudi na vrsto Irokezinja, devica Katarina Tegakonita, imenovana lilija Mohavska.

Vrh teh vtegnejo čast oltarjev doseči misijonarji iz Jezusove družbe, ki so sredi 17. veka Huroncem in Irokazom oznanovali sv. vero. Bili so to: Oče Ana de Nove, zurznil kakor naš Lavtižar, in mučeni misijonarji: O. Ivan de Brebeuf; O. Gabriel Lalemant; O. Izak Jogues † 1646; O. Bressani; O. Anton Daniel; O. Noel Chabanel; O. Garnier.

Med misijonarji spoznavalec pa se imenujejo: O. Jeronim in Karol Lalemant, O. Enebond Masse, Garreau, Rogue-neau in še drugi.

Čestitamo Ameriki na teh prihodnjih blažencih zato, ker živi tam toliko naših ljubih bratov in sestra. — Čestitamo jim posebno še na onih prihodnjih slovesnostih, kadar se začne tam mila novica: Ameriški škof Baraga, Slovenec iz Kranjske, med blaženci. Čestitamo jim tudi zato, ker nekaterim je res postala Amerika zlata dežela — srečnejša druga domovina, nego jim je mogla biti njihova prva tukaj na naši zemlji. Kedor se pa čuti srečnega, temu je veselje pomnoženo dvakrat in trikrat.

Črtice iz župne kronike Trnovske na Notranjskem.

(Datje.)

Leta 1693, 27. januarija je pa poslal Nikolaj Salon na Trsat Materi božji svojo škofovsko kapo, palico in naprsni križ v zahvalo za več milosti, ki jih je prejel po Mariji. Tako Trsaška kronika. Pri tem se nam zdi zanimivo posebno to, da so trsaški redovniki in Trnovski župnijski duhovniki živeli vedno v iskrenem prijateljstvu, kakor je to še sedaj. Kakor sedaj, tako so pred stoletji radi hodili

redovniki ob vsaki priliki pomagat duhovnim Trnovskim in tukaj beremo, da je še celo župnik Trnovski pontificiral na Trsatu na prenašanju sv. podobe, naslikane po sv. Luki, katero je bil daroval papež Urban V. l. 1367, v tolažbo, ker je bila Trsačanom odvzeta sv. Marijina hišica. Ker je predstojnik Reškega kolegialnega kapitula bil tudi vedno infuliran opat, ki ima še sedaj naslov opata sv. Jakoba v Opatiji, ali Abaciji: a je bil vendar le na lepo Trsaško slovesnost pozvan Trnovski župnik Nikolaj Salon — vidi se, da je bil to spoštovan in imeniten mož.

Makarska je mala škofija v Dalmaciji in prav te dni se je bralo, da je Makarski škof umrl. Pokojni nepozabni provincijal Reških kapucinov P. Avgustin se je potrudil, da bi se kaj več dognalo o Nikolaju Salonu. Poslal mi je mož zapisnik škofov Makarskih (series episcoporum Makarskensium). Tisti čas, ko je v Trnovem »škof«^o Salon pastiroval, je bil škofovski sedež v Makarski izpraznjen. To je važno za rešitev tega vprašanja. Župnika Salona ni v vrstah škofov Makarskih. Župnik Filijanski v Istriji gospod Andrej Benigar je pisal istrijanskemu duhovniku v Rimu živečemu, da poizve, ali je bil preknizovan med letom 1686—1712 za škofa Nikolaj Salon in kje, kar se po starih zapisnikih lahko določi. Med tem se je primerilo, da se je v Trnovem ustavil na potovanju v Podgraje in Jelšane škof Tržaško-koperski Iva: Nep. Glavina. Ob tej priliki je prišel pogovor tudi na Salonovo zadevo. Škof nam je pojasnil, da je v sedemnajstem veku več škofjih naslovov bilo. Podeloval jih je cesar zaslužnim možem, kateri niso bili škofje, ker niso konsekrirani bili: a nosili so le častni naslov škofa. Takih škofovih naslovov je samo v Dalmaciji bilo šest. Ti nekdanji naslovni škofje se ne smejo zamenjati s takratnimi škofi »in partibus infidelium«, ali s sedanjimi titularnimi škofi, ki so pravi, posvečeni škofje. Bil je torej Nikolaj Salon župnik, infulirani opat in titularni škof Makarski. Valvasor, sovremenik njegov, piše: »Anjetzo ist Herr Nicolaus Salon der Pfarrer, welcher auch Bischof und Abt ist »in partibus infidelium«. Kronika tržaška ga zove »titularnega škofa Makarskega«. V Premskih

matrikah, kjer je večkrat pokopaval, mu pravijo *illustrissimus episcopus*. Zato se sam nikdar ne imenuje in ne podpisuje *episcopus*, nego vedno le *parochus*, ker je vedel, da ni pravi škof in da cerkev tega naslova prav za prav ne pripoznava. Zato se je o njegovi smrti vpisalo, da je umrl Nikolaj Salon, župnik Trnovski in infulirani opat.

(Konec prihodnjic.)

Romarjeva pisma.

X.

Jafa, 15. aprila 1904.

Sinoči smo odpluli iz Bejruta proti Jafi. Odhajajoč sem izročil na parnikoven krovu nekemu domačinu par razglednic ter ga prosil, da bi jih oddal v Bejrutu na pošto. Mož je pokazal na svojo desno roko, češ, naj se mu odseka, ako ne izvrši mojega naročila. Za malenkostno stvar tako grozno zagotovilo. Pri nas je navada, da si na pogodbah, kupčijah in raznih obljubah podasta dotičnika desni roki v znamenje medsebojne zastopnosti. Jutroveci so v tem oziru bolj strogi. Oni smatrajo dano besedo za tako sveto, da so pripravljeni izgubiti roko, ako bi ne izpolnili tega, kar so obljubili. Gotovo ima tudi naše običajno seganje v roko prav tisti pomen, kakor pri Jutrovecih, a se ne zavedamo tega pomena.

Vsi oni potniki, ki so bili namenjeni bodisi v Carigrad, v Smirno ali kam drugam, so se morali peljati z nami nazaj v Jafu. Parnik se je moral namreč v Jafi oglasiti in šele od tukaj odriniti nazaj v Bejrut in v druga pristanišča Male Azije. Morje je bilo mirno, noč pa jasna, da smo piuli brezskrbno proti zaželenemu obrežju.

Danes zjutraj nam je pošiljala rudečkasta zarija svoj pozdrav iz svete dežele. Za nekaj časa se je prikazala gora Karmel, razsvetljena po vzhajajočem solnetu. Stali smo na krovu in težko pričakovali slovesnega trenutka, ko stopi naša noga na blažena tla ju-dejskega ozemlja.

Jafa! Jafa!

Na vzvišenem svetu se vzdigujejo osi-vela poslopja drugo nad drugim. Nad njimi

se vzpenja stolp frančiškanske cerkve. Morje sega prav do mestnega vznožja, toda večje ladije ne morejo blizo, ker so Turki prezanikrni, da bi napravili v Jafi pristanišče. Iz vode gleda vse polno skalovja, mimo katerega vozijo le manjši čolni, a še tem je treba opreznih krmarjev. Kadar je viharo vreme, pa sploh ni nobene zveze z morjem in z mestom. Parobrodi ne morejo v bližino Jafe, čolnarji si ne upajo do parobrodov, in tako potnikom večkrat ne ostane družega, nego voziti se naprej. Primerilo se je že, da romarji niso videli Jeruzalema, ker jim zaradi viharja ni bilo mogoče priti do suhe zemlje. Tisoče in tisoče tujcev dohaja vsako leto v Jafu, toda turška brezbriznost še nima toliko denarja, da bi odstranila skale ter ladijam odprla varno pot do nabrežja.

Obkolila nas je tropa veslarjev, ki so vdrli kakor povodenj po vseh kabinah. Treba se je natančno pogoditi, sicer prideš v klešče, iz katerih te reši le občutno zmanjšanje blagajne. Jaz sem se izročil agentu gostišča *du Parc*. Rekel je, da mi vse vredi glede čolnarjev, nosačev in financarjev, a jaz naj mu dam za vse skupaj tri franke in pol. Poleg tega naj mu izročim tudi svoje potne dokumente, da jih pokaže gosposki. Ker mu je zaupalo več drugih potnikov, pridružil sem se še jaz. Ko smo bili vsi v čolnu, zastavilo je osem krepkih mož vesla, ki so delala tir med skalovjem ter nas srečno dovedla do brega.

Tovariši so odšli z agentom v hotel *du Parc*, jaz pa sem obstal pred ostarelim zidovjem, ki nosi nad vratni napis: *Hospicium latinum*. To je frančiškansko gostišče, visoko poslopje, segajoče od morja tje gori do vrhu hriba. Zgradbo bi najlažje primerjal staremu kastelu. V njej je mnogo sob, stopnic, hodnikov, dvorišč in teras. Iz pritličja prideš v prvo nadstropje in iz tega v drugo. Od tu stopaš višje in višje tako dolgo, da si na vrhu, kjer stoji cerkev.

Sedanji sprejemnik božjepotnikov je brat Karol Marija Jakel, jako izobražen mlad redovnik. Govori svoj materin češki jezik, dalje mu gladko teče francoska, laška, arabska in nemška govorica. Tak mož je na svojem mestu v hospicju, kamor zahaja mnogo omi-

kanega sveta, ne le duhovskega, temveč tudi svetnega stanu. Vedno so dohajali tujei vpraševati to in ono, a frater je bil vsakemu na razpolago s primernim pojasnilom.

Na opoludanskem obedu nas je bilo kakih dvajset oseb, med njimi več božjepotnikov iz Mehike s svojim škofom na čelu. Obiskali so Lurd in Rim, sedaj romajo še v Palestino, Lepa daljava. Najbolje bi bilo, da bi nadaljevali pot kar naprej proti solnčnemu vzhodu, in prišli bi čez tiho morje nazaj v Mehiko. Saj imajo skoro polovico svetovne krogle za seboj.

Danes nimam ne časa, ne veselja pisati kaj več, ker me vleče nepremagljiva sila proti Jeruzalemu. Župnik J. sip Lavtižar

Zgodovinske črtice iz Bele Krajine v turški sili.

(Dalje.)

Dokler je bila brambena črta proti Turkom Kolpa in Prikolpje, bilo je v mestu sila živahno. Stanovali so v mestu vojaki s poveljniki. A tudi pozneje, ko se je brambna meja pomaknila doli na Hrvaško, dohajali so sem poveljniki in vitezi, ki so branili na jugu slovensko mejo in so v mirnih časih tudi stanovali todi. Tako se je več časa zdrževal v mestu Herbert VIII. Turjaški in Žiga Višnjegorski, katerega je v bitki pri Budaškem na rečici Radonji blizu Slunja 22. septembra 1575. doletela ista nesreča. Oba sta storila slavno smrt v boju za domovino. Truplo Žige se je z bojišča pripeljalo v Črnomelj in položilo v cerkveno rakev (žrf).^{*} Razne nesreče: prva da je vojaštvo popustilo mesto in se pomaknilo na Hrvaško, druga razni strahoviti požari, tretja kužna bolezen v 17. veku — so vsekale mestu globoke rane, katere zaceliti so v stanu le stoletja. Za tega časa so bili stolpi in mestno obzidje zapuščeni, malone v razvalinah. Lesene hiše na obrežju so živi spomeniki in klicarji iz teh časov in nam kažejo in pričajo, da so jih zi-

dali in stavili izžeti in prazni žepi in trudne roke. Mesto si je počasi zopet pomagalo na blagostanje. A tega tudi danes nikakor ne smemo smatrati za nečast mestu, nego njemu v čast. Krivo ni samo, da je zaostalo, tega kriv je turški meč. A temu meču se je vsekdar hrabro ustavljalo in si v zgodovini zajedno z Metliko, mestom sotrpinom v turški sili, postavilo nerazrušljiv spomenik sebi v čast in slovenski domovini v ponos.

II. del: Turki v Beli Krajini.

Prvi napad Turkov na Kranjsko se stavi v leto 1408, in prav Bela Krajina in le ona je to leto prvokrat gledala trumo nepoklicanega gosta.

Prihruli so Turki na brzih in lahkih turških konjih: imeli so prostrane hlače iz rudečega sukuja; široke in modre jope, na glavi velik razploščen zavitek večinoma bele barve. Njih sablje so bile zakrivljene, mesto pušek so imeli takrat še loke in tule polne pušče, katere so z žveplom ovite in zapaljane metali na strehe. S sabljami pa so klali one, ki so se jim ustavljali. Dne 9. oktobra 1408 so stali pred Metliko in napadli tudi sosednje mesto Črnomelj.* V urnem diru so si ogledali vso Krajino, katero so si izbrali za turško plesišče, kamor so radi in prepogosto zahajali. Mal spomenik o tem napadu nam je ohranil Valvazor, a to nam zadostuje. Dostavek si mislimo lahko sami. V duhu zremo razvaline tam, kjer so malo poprej stale prijazne vasice. Po selih slišimo mili jok onih, ki so srečno oteli sebe, ne pa svojcev in svojega bivališča. Na obličju tistih, ki so na potu v sebi še neznanu sužnost, iz katere ni upati rešitve, beremo nepopisno obupnost. Povsod, kjer je stal silovitež, ga sledimo po truplih, pogoriščih, razvalinah, znamenjih nezaslišane, le Turkom lastne grozovitosti. Pero nam tega ni opisalo, a lahko si vse predstavljamo. Pero nam ni seštelo števila padlih sinov, katere so povile plemnite slovenske matere. Ni nam po številu

* „Letopis M. Sl.“ 1887, str. 184.

* Valvazor XI št. 389 in XV. str. 329. Mitteil. d. M. f. K. XVI. 17. etc.

zabeležena ona uboga raja — ki se je tirala v sužnost, a vendar vemo, da kar je dosegel turški meč, je vničil vse. Razun Metlike in Črnomlja in obema mestoma sosednjih selišč Bele Krajine ni noben kraj Kranjske čutil nevernika. Prvi njegov napad l. 1408. na Kranjsko je veljal le Beli Krajini. Isto se sme trditi tudi o drugem napadu na Kranjsko l. 1411. O tem napadu imamo sicer le eno in še to ne prav jasno poročilo iz pisma metliškega komturja nemšk. reda do svojega velikega mojstra. Vendar smemo trditi, da se tiče drugega napada turškega v Belo Krajino l. 1411.* Veliki mojster nemškega reda je pisal namreč prošnjo na avstrijsko balijo za denarno podporo v znesku 8000 goldinarjev. Deželni komturi so pozvali vse posamezne komture po deželi na dan 8. septembra 1411. l. v Dunajsko Novo Mesto. Ob tej priliki se je avstrijska balija uprla dovoliti posojila, češ, denarno in premožensko stanje balije je skrajno neugodno. Da to svojo trditve dokažejo, predložili so se izkazi o dohodkih in izdatkih posameznih komend. Ob tej priliki je zahteval metliški komtur od avstrijske balije podporo, katero potrebuje, da popravi hišo v Metliki in škodo v župniji črnomeljski, katero so Turki izdatno prizadeli, tako da se posest nemškega reda brez takojšnje podpore ne more vzdržati. V teh razmerah bi torej komtur metliški, ako bi bila škoda prizadeta že od prvega napada v l. 1408., gotovo ne bil čakal nad tri leta, predno bi bil prosil balijo podpore. Gotovo se tiče prošnja nedavnega, silnega napada, od prvega še silnejšega, ki se je izvršil v mesecih od maja do avgusta in je, kakor prvi l. 1408., tudi ta prizadel le Belo Krajino.

Nadvojvoda Ernest je pohitel l. 1414. na Kranjsko, potrdil vitezom in vojakom v Belikrajini od goriškega grofa Albrehta l. 1365. podeljene in l. 1374. od Leopolda potrjene pravice in svoboščine. Da bi tem laglje vršili svojo nalogo na meji, dal je vtrditi obe mesti in pripraviti za mogoče bodoče napade.

(Dalje pride).

—r.

* *Mitteilung d. M. f. K.* I XVI st. 181.

Iz sveta.

„**Svobodna šola**“ — tako se zove novo društvo osnovano na Dunaju. Na videz je nepolitiško, a v resnici združuje v svojih bojnih vrstah vse, kar v Nemcih leze in grede proti krščanstvu. »Svobodna šola« postane agitačno geslo Kristu sovražnih življev. Vabilo na pristop so podpisali poslanci liberalnih nemških strank, župani odličnih nemških mest, vseučiliški profesorji, visoki državni uradniki. V vabilnem oklicu naglašajo, da v tem, ko že obstoječi nemški »Schulverein« na narodnih mejah brani nemško šolo proti napadom narodnih neprijateljev, sprejme novo društvo »Svobodna šola« boj proti klerikalizmu ovirajočemu razvoj — narodni in kulturni v vsej državi. Jasno je, da jim ne gre za šolo, nego za boj proti krščanstvu. Uspeli francoskega liberalizma ne dajo miru nemškim liberalcem avstrijskim. — Bi li ob takih pojavih ne bilo umestno, če bi Slovenci nekoliko bolj segli pod ramo »Družbi sv. Cirila in Metoda«, o koji pač nikedo, kar je pametnjakov, trdil ne bo: da je verska premalo in narodna premalo.

P. B.

Postni govori na Dunaju. Poleg uradne objave se vrše postne propovedi po dunajskih cerkvah razen v nemškem še tudi v tehle jezih: v madjarščini, v italijanščini, v francoščini in v poljščini. O čeških postnih govorih uradna objava ničesar ne črhne. Ali stotisoč Čehov na Dunaju nima nesmrtnih duš? Tudi slovenskih bi radi — ker pobožnejega naroda — vse v vsem pa danes nima Avstrija. Še Tirolska, kakor danes je, zaostaja za slovenskimi pokrajinami. Bodimo tudi v tej sodbi pravični in resnični — pravičnost in resničnost: obe božji hčerki.

B. P.

Zrnje.

Trpenje. Za hudobneže je trpenje nevidna moč, katera jih ob robu pogube vrže ob tla, da bi se zbudili in izpregledali, predno se strmoglavijo vanjo. Za pravične je trpenje trnjeva ograja, katero je naredila ljubezen!

o. Kazimir

Kedo je stvaril hudobnega duha? »Kedo je stvaril angelje?« vprašal je veroučitelj malega Ivančka. »Bog,« bil je odgovor. »Dobro! Kedo je pa stvaril hudobnega duha?« Deček je bil v zadregi. Kar je Bog stvaril, bilo je dobro. Tako je čul v zgodbah. Torej kedo naj bi bil stvaril satana. Aha! Ima že odgovor! »Bog je stvaril angelje. Ti so se pa sami naredili v hudobne duhove!«

o. Kazimir

Dobra knjiga. Kapucin, ki je bil duhovni oskrbnik neke kaznilnice pripoveduje: »Mlado dekle je bilo obsojeno na daljšasno ječo. Nekega dne me je poprosilo za kako knjigo. Dal sem jej knjižico za premišljevanje, ki je imela naslov: »Reši svojo dušo!« Po malo dneh mi je prinesla mlada kaznjenka knjižico nazaj in rekla jokaje: »Tu jo imate, častiti oče, hvala lepa! Ko bi mi bili dali prej to ali kako podobno knjižico, ne bi bila tako daleč zašla, ne bi bilo mi treba sedeti v ječi.« — Slovensko dekle — morda »Knjige družbe sv. Mohorac; morda »Danica?« F G

Plemenita sestra Albina. Sestra Albina, frančiškanka, je prišla decembra 1904. leta po enajstih letih svoje odsotnosti v St. Louis k svojim staršem na obisk. Celih enajst let je namreč oskrbovala otroke gobavcev na havajskih otokih. To je gotovo plemenito delo, katero more roditi le krščanstvo po svojih redovnikih in redovnicah. Zato pa je temu plemenitemu delu plačnik sam Jezus Krist. A svet tega večidel ne zna ceniti, ker ne pozna duha krščanstva, ki je duh požrtvovalne ljubezni do Boga in zavoljo Boga do bližnjega. Zato pa seveda vsi častniki poročajo o tem le površno, kakor bi bilo nekaj povsem navadnega. »Amerik. Slovencem« se hudiče nad tem: češ, o kakih nesrečah, hudobijah, pretepih, poročajo listi z velikimi črkami, na dolgo in na široko, o taki plemeniti ljubezni do bližnjega pa le v kakem svojem kotiču. Res — nehvaležnost je plačilo

sveta. A zato čaka take ljubezni tem večje plačilo v nebesih. Po »Amerik. Slovencu«.

Ljubljanska škofijska kronika.

Za župnijo Smlednik je prezentiran vč. g. Mihael Barbo, župnik v Horijulu.

Za stalni pokoj prosita č. in vč. gospod Matija Absee, župni vpravitelj v Hotiču, in Lavrencij Grjof, župnik v Lašičah. *je že umrl pred kakimi 10 dnevi*

Umrla sta preč. in vč. gospod Martin Pogačar, častni kanonik in bivši knezško-škofijski kancelar, v Ljubljani dne 14. febr. 1905; Karol Hofer, vpokojeni čateški župnik, v Kranju dne 23. februarja 1905.

Priporočata se v molitev čč. gg. duhovnim sobratom.

Iz »Ljubljanskega škofijskega lista« 1905. št. 2.

Listnica vredništva in popravek.

Prejeli smo iz Nove Štife te-le zanimanje za naš list kažoče vrstice: »Danica št. 11. t. l. je prinesla znamenit dogodek o kapelanu Pleničarju in sodnijskem adjunktju Grohmanu. Poznal sem prvega in občeval z njim doma v Trziču; a tudi Grohman mi je bil znan; bil je takrat v Trziču in se je ondot soznal s Pleničarjem. Zelo rad bi bral o Pleničarju, kar je pisala »Zgodnja Danica« l. 1901, št. 21. Bi li ne hotel poslati mi dotični list? Lepo prosim. Vrnem Ti ga takoj, ako zahtevaš.«

Vredništvu je bila ta sreča, da je koj koj prišlo do zelenega lista in ga vročilo prijatelju svojega ožega zavičaja in ob enem domače zgodovine.

A »Zgodnja Danica« 1901, str. 167, piše o Pleničarju: »Očividno božje varstvo je bilo takrat z menoj, da sem ostal zdrav.« Tako govori sam Pleničar. — »Danica« 1905, str. 88, pa pravi: »Trebelski kapelan Pleničar je sicer nalezal koze; a ozdravel z božjo pomočjo.«

Ob teh nasprotujočih si vestéh smo se pozvali do še živeče kapelan Pleničarjeve sestre, častite ljubljanske uršulinke, matere Serafine Pleničarjeve, prašajoč kako in kaj je bilo prav za prav z bratovo boleznijo. Prejeli smo odgovor: »Res je, da je bolnik Grohman objel iz hvaležnosti brata, ko ga je bil prevedel; ni pa res, da bi bil Simon nalezal koze.«

Bodi tudi ta popravljajoča drobtinica dobrohotno sprejeta. Saj pojasnjuje žitje prav pravega apostola ljubezni: Simona Pleničarja.

»Danica« izhaja vsak petek na celi polji in velja po pošti za vse leto 6 kron, za pol leta 3 krone, za četrto leta 1 krono 50 vin. Zunaj Avstrije velja za vse leto 7 kron; za Ameriko 9 kron. Ako bi bil petek praznik, izide »Danica« dan poprej. V Ljubljani se dobivajo posamezne številke po 10 vinarjev v Lovro Blažnik-ovi trgovini na Starem trgu in v Ivane Pichlerjeve tabakarni na Kongresnem trgu.